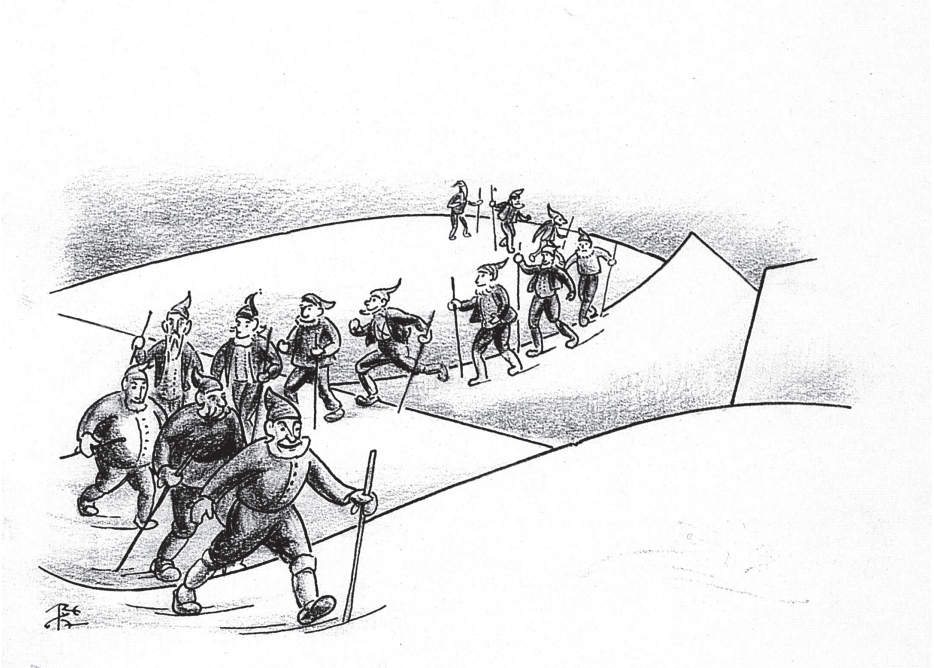

Jólin koma Idą święta

Sýning á teikningum Tryggva Magnússonar
í Jólin koma eftir Jóhannes úr Kötlum
í tilefni af nýrri pólskri þýðingu

Jólin koma

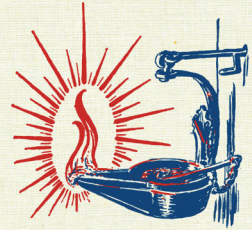
Árið 1932 kom út kvæðakver Jóhannesar úr Kötlum Jólin koma með vísum um íslenskar jólavættir. Tryggvi Magnússon myndskreytti bókina, en hann var þá þekktasti teiknari landsins. Bókin kom út á tíma sjálfstæðisbaráttunnar þegar þjóðararfurinn gekk í endurnýjun lífdaga. Þjóðsagnaminni voru færð nær þjóðinni og um leið mörkuð sérstaða íslenskrar menningar. Á fyrri hluta 20. aldar var litið á íslensku jólasveinana

sem tröll en jólasveinar Tryggva minna frekar á bændur. Þeir eru í eðlilegri stærð og klæðaburður þeirra þótti kunnuglegur. Þannig færði Tryggvi íslensku jólasveinana nær börnunum og jafnframt varð smám saman til málamiðlun á milli íslensku tröllanna og ameríska jólasveinsins. Jólasveinarnir urðu þrettán talsins og voru látnir heita gömlum íslenskum jólasveinanöfnum. Jóhannes úr Kötlum notaði að mestu sömu nöfn á sveinana og séra Páll Jónsson á Myrká (1812-1889) sjötíu árum fyrr í þjóðsagnasafni Jóns Árnasonar. Með þessu kvæði sínu má segja að Jóhannes hafi sett í fastar skorður nöfn jólasveinanna, fjölda þeirra og í hvaða röð þeir halda til byggða.

Griffa gaf bókina út í enskri þýðingu Hallbergs Hallmundssonar 2015 undir heitinu Christmas is coming : verse for children og 2022 gaf Mál og menning bókina út á pólsku í þýðingu Nina Stowińska undir heitinu Idą święta : wiersze dla dzieci og er af því tilefni sýningin og skráin að hluta á pólsku.

Landsbókasafn Íslands - Háskólabókasafn eignaðist árið 1989 frumeintök teikninganna í Jólin koma og eru þær varðveittar í handritasafni. Landsbókasafnið hefur gefið út jólakort með teikningum Tryggva Magnússonar í bókinni.

JÓLIN KOMA

Jóhannes úr Kötlum (Jóhannes Bjarni Jónasson) (1899-1972)

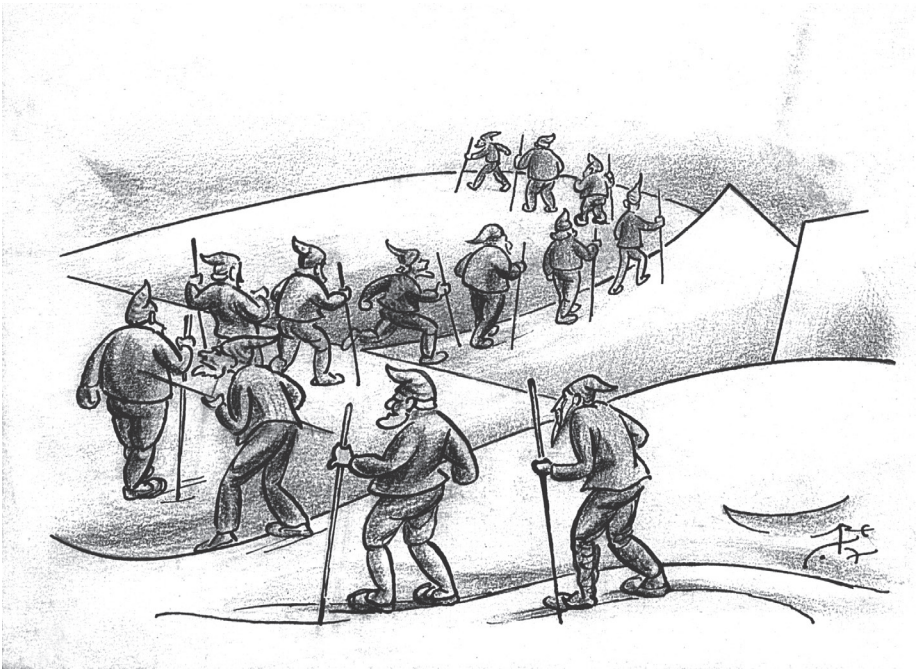
Jóhannes úr Kötlum var rithöfundur og ljóðskáld, þýðandi, farkennari og alþingismaður. Jóhannes samdi bæði bundin ljóð og prósaljóð og einnig nokkrar skáldsögur. Jóhannes fæddist að Goddastöðum í Laxárdal í Dölum en ólst upp frá sex mánaða aldri í Ljárskógaseli í sömu sveit. Foreldrar hans voru hjónin Jónas Jóhannesson og Halldóra Guðbrandsdóttir. Skammt frá Ljárskógaseli rennur áin Fáskrúð og þar eru svonefndir

Katlar, fossar, hyljir og klettar, þar sem Jóhannes lék sér mikið í bernsku. Þegar hann gaf út fyrstu ljóðabók sína kenndi hann sig við þetta svæði og nefndi sig Jóhannes úr Kötlum. Jóhannes tók kennarapróf árið 1921 og stundaði kennslu við ýmsa skóla í Dalasýslu frá 1917 til 1932. Þá flutti hann til Reykjavíkur og kenndi einn vetur við Austurbæjarskólann en einbeitti sér síðan að ritstörfum og ritstjórn, fyrst í Reykjavík og síðan í Hveragerði, en fluttist aftur til Reykjavíkur 1959 og bjó þar til æviloka.

Tryggvi Magnússon (1900-1960)

Tryggvi Magnússon fæddist að Bæ í Steingrímsfirði á Ströndum. Hann lauk prófi frá Gagnfræðaskólanum á Akureyri og stundaði nám í Kaupmannahöfn í tvö ár og fór svo til New York til náms í andlitsmyndaferð. Hann stundaði svo nám í málaralist í Dresden og fluttist að námi loknu til Reykjavíkur. Stundum er sagt að Tryggvi hafi verið fyrsti teiknarinn sem hafði atvinnu af listgrein sinni. Hann teiknaði fornmannaspilinn, sýslumerkin fyrir Alþingishátíðina 1930 og skjaldarmerki Íslands. Tryggvi var hvað þekktastur fyrir teikningar sínar í skopritið Spegilinn.

Te ucieszne islandzkie wiersze wydane zostały po raz pierwszy w 1932 roku i od tamtego czasu stały się nieodzownym elementem przygotowań świątecznych. Opowiadają o trzynastu islandzkich chłopcach gwiazdkowych, którzy w grudniowe noce zakradają się z gór do wiosek, o trollicy Gryli i wiecznie głodnym Kocie świątecznym. Opowiadając o tych makabrycznych postaciach z gminnych opowieści, autor jednocześnie wprowadza nas w prawdziwy nastrój świąt, byśmy pomyśleli o najstarszych. Jóhannes úr Kötlum był jeden z najpopularniejszych poetów swojej epoki w Islandii. Idą święta wielokrotnie wznawiano w języku oryginału i niewiele ksiązek cieszyło się równym wzięciem przez blisko sto lat. Może żadna. Tryggvi Magnússon wykonał rysunki do wierszy.